

XXXIV ENCONTRO Galego-Portugués de Educadores/as pola Paz

*Raia, Castro Laboreiro-Entrimo,
21, 22 e 23 de abril de 2023*

A raia do encontro. Profesorado galego refuxiado na raia durante os primeiros anos da represión franquista

Centro Cívico de Castro Laboreiro. Casa da Cultura de Entrimo. Raia Galego Portuguesa entre o marco 2 e o 53

O XXXIV Encontro Galego-Portugués de Educadores/as pola Paz pretende constituír un espazo de compartir e de diálogo entre profesorado, educadores/as e outras persoas interesadas na memoria histórica da solidariedade galego-portuguesa na raia seca. Damoslle continuidade á nosa traxectoria de promovermos prácticas educativas e de acción colectiva da cidadanía que promovan unha cultura de paz en todos os contextos sociais e educativos. Esta cultura acadarase “quando os cidadãos do mundo comprenderem os problemas mundiais, terem a capacidade de resolver os conflitos e lutar pela justiça de forma não violenta, observarem as normas internacio-nais de direitos humanos e de justiça, apreciarem a diversidade cultural e respeitarem a Terra e o próximo” (Axenda da Haia). A axenda da Haia propón aínda unha educación radicalmente diferente para as xeracións futuras: na contra de glorificar a guerra, educar para a paz, para a non violencia e para a cooperación internacional. Por iso, vale a pena acreditar que a educación lanza as sementes para construír o futuro, mais un futuro con paz, cidadanía e vida inclusiva.

A educación na Galiza xa tivo noutra época eses principios de democracia, liberdade e xustiza, mais o fascismo reaccionou violentamente co propósito de desenterrar as raíces de calquera brote de pensamento disidente. Do-centes e outras persoas demócratas da Galiza republicana en 1936 conseguiron fuxir dunha morte segura grazas á solidariedade de milleiros de veciños/as da raia galego-portuguesa. Uns e outras merecen ser recordados e a súa memoria formar parte da educación das novas xeracións da raia e doutras terras galegas e portuguesas. As pala-bras do galeguista de Grou, Bieito Fernández, aforran calquera outro comentario: “Unha das cousas que me con-moveu xa no primeiro intre, foi o celo e a rapidez destas mulleres para avisar ós refuxiados en canto se decataban da presenza dos gardas ¿Procedería o pobo galego do mesmo xeito se os portugueses se visen en iguais circunstancias ca nós?”

Os Encontros Galego-Portugueses de Educadoras/es pola Paz, ademais da loita de 34 anos pola paz e a xustiza, queren nesta oportunidade actuar na práctica, facendo posible algo de xustiza con esas persoas que comba-teron o fascismo dos Estados Español e Portugués, dando leccións de solidariedade que non poden continuar a ser ignoradas, polo grande valor pedagóxico que atesouran.

Obxectivos:

- Afondar nas relacións educativas e culturais de Galicia e Portugal.
- Fundamentar a educación para a paz mediante o recurso a fontes e estudos históricos.
- Mostrar ao profesorado galego biografías de referentes históricos da profesión.
- Coñecer realidades históricas xeográficas e culturais da fronteira galego portuguesa.
- Participar dun encontro de debate horizontal entre docentes, favorecendo as actividades lúdicas e dinámicas

Organización:

- Educadores/as pola Paz – Nova Escola Galega (NEG)
- AGAPPAZ.
- Facultade de Educación e Traballo Social. Universidade de Vigo – Campus de Ourense.

Apoios:

- Câmara Municipal de Melgaço.
- Concello de Entrimo.
- Casa do Professor de Chaves.
- Junta de Freguesia de Castro Laboreiro e Lamas de Mouro.
- Núcleo de Estudos e Pesquisa de Montes Laboreiro.
- Sindicato dos Professores do Norte/A Página da Educação.
- CEIP Entrimo.
- Agrupamento de Escolas de Melgaço.
- Facultade de Ciencias da Educación da Universidade da Coruña.
- Consellería de Educación. Xunta de Galicia.
- Asociación de Amigos do Couto Mixto
- Asociación Cultural e Pedagóxica Ponte nas... Ondas!

PROGRAMA (PROVISORIO)

☞ **Sexta feira, venres, 21 de abril. Hora portuguesa**

16:00 h.- Recepción no Centro cívico de Castro Laboreiro, con xogos cooperativos, coordinado por Belén Piñeiro (NEG).

17:30 h.- Abertura e boas vindas.

- Educadores/as pola Paz – Nova Escola Galega.
- Universidade de Vigo – Campus de Ourense.
- AGAPPAZ.
- Câmara Municipal de Melgaço.
- Concello de Entrimo.
- Junta de Freguesia de Castro Laboreiro e Lamas de Mouro.

18:00 h.- Mesa redonda: *A raia da amizade: do Penedo dos Tres Reinos ao Baixo Miño.*

Oradores/as:

- Luis García Mañá, *A Republica do Couto Mixto.*
- Paula Godinho, *Identidade de fronteira.*
- Santiago Veloso, *Ponte... nas Ondas!*
- Diana Gonçalves, *As mulleres da raia.*

Moderadoras:

- Marília Ruivo, Universidade Senior de Chaves.
- Fátima Torre, Agrupamento de Escolas Dr. Júlio Martins, Casa do Professor de Chaves, Alto Tâmega e Barroso.

20:30 h. Jantar/Cea.

21:30 h. Punto de Encontro (espazo aberto para pór en común perspectivas e ideas). Homenaxe a Indiana e Pilar.

Dinamiza: Branca N. Guerreiro Muñoz, inspectora educativa (Provincia de Lugo) – AGAPPAZ - (NEG).

Sábado, 22 de abril

10:00 h.- Presentación de experiencias e comunicacións sobre persoas exiliadas e perseguidas que encontraron refuxio na raia:

- Biografías do exilio en terras castrexas: *Guerrilleiros e refuxiados en Castro Laboreiro*, por Américo Rodrigues, Núcleo de Estudos e Pesquisa dos Montes Laboreiro.
- *Recuperación da Memoria Histórica da Comarca*, por Román Alonso, Profesor e Historiador.
- *Eudosia Lorenzo*, a cargo de Paul Feron Lorenzo, fillo.
- *Señor Inacio*, por Xosé Manuel Cid Fernández. Facultade de Educación e Tráballo Social da Universidade de Vigo – NEG.
- *Señor Afranio*, por Xosé Manuel Malheiro, Facultade de Ciencias da Educación da Universidade da Coruña -NEG.
- *Luis Soto*, por Antón Costa Rico. Facultade de Ciencias da Educación da Universidade de Santiago de Com-postela - (NEG).
- *José Pena Domínguez e Bieito Fernández*, por Deibe Fernández Simo.
- *A represión fascista do maxisterio galeguista*, por Narciso de Gabriel, Facultade de Ciencias da Educación da Universidade da Coruña - (NEG).
- *Testemuños de Castro Laboreiro*.

Moderadoras:

- Cristiana Madureira, IP Leiria
- María Victoria Carrera. Facultade de Educación e Tráballo Social da Universidade de Vigo - (NEG).

13:00 h. Almoço/Xantar

15:00 h. *Homenagem do Concelho de Entrimo ao povo de Castro Laboreiro pela solidariedade demonstrada no período da represión franquista.*

- Ramón Alonso López, Alcalde do Concello de Entrimo.
- Manoel Batista Calçada Pombal, Presidente da Câmara de Melgaço.
- Alfredo Domingues, Presidente da Junta de Freguesia de Castro Laboreiro e Lamas de Mouro.
- Xosé Manuel Cid, Universidade de Vigo
- Amenizado por Músicas tradicionais galegas e portuguesas.

Oficinas/Obradoiros simultáneos (cada persoa participa unicamente nunha oficina/obradoiro, a escoller entre as/os:

Oficina 1/Obradoiro 1 – Camiñada pola serra ata os acochos emblemáticos de persoas refuxiadas galegas protexidas pola comunidade castrexa. Américo Rodrigues, Deibe Fernández Simo, Vizinhos/as de Castro Labreiro.

Coordinan: Alicia González Barreiro, Raquel Rey Vilas.

Oficina 2/Obradoiro 2 -“Outros obradoiros habituais nos encontros”, que se organizan dependendo da demanda detectada na matrícula, orientados por Bernardo Carpenente, Maria Amélia Rua, Lurdes Lista.

20:00 h. Jantar/Cea e Festa da Paz

Dinamizan; Nardo Carpenente e Belén Piñeiro - (NEG).

Domingo, 23 de abril, Traslado a Melgaço

10:00 h. Avaliación do Encontro. Moderadoras:

- Marisa Gamallo Bouzo, CEIP A Ponte/ Educadores/as pola Paz – (NEG)
- Silvia Puga Castro, orientadora do CPI Domingo Fontán – (NEG)

11:30 h. Presentación da Revista Galega de Educación.

Foto da Paz e Largada da pomba. Encerramento. Visita ao Museo da Fronteira

A participación en actividades illadas é aberta á comunidade, con especial destaque dos actos de homenaxe.

A organización dispón un espazo con actividades para as crianzas, familiares dos/as participantes neste encontro.

Certificación:

A participación no Encontro será acreditado pola Universidade de Vigo.

Inscricións:

Inscricións [neste formulario](#), acompañadas de comprobante de pagamento e xustificación da condición de estudante e de desempregado/a para:

Galiza:

Educadores pola paz – Nova Escola Galega

Santiago de Compostela – Galiza

Tel. 981562577 – e-mail: neg@neg.gal

ABANCA (Nova Escola Galega) IBAN ES77 2080 0300 8530 4008 9500

Prezos:

1. Inscripción e pensión completa en cuarto duplo: (non inclúe xantar/almorzo domingo)

a) Socios/as das entidades involucradas, desempregados/as, até ao día 7 de abril: 105€; despois desa data: 120€.

b) Restantes persoas: 120€ até ao día 7 de abril; despois desa data 135€.

Para facilitar o aloxamento ao maior número de persoas, non haberá cuartos individuais, excepto en casos debidamente autorizados pola organización. Nestes casos pagarase un suplemento de 40€.

c) Acompañantes: 90 euros.

Prezos especiais para estudantes universitarios e para crianzas, consultar no correo electrónico: xcid@uvigo.es

2. Só inscrición:

a) Até ao día 7 de abril, socios/as das entidades involucradas, estudantes e desempregados/as: 20€. Restantes persoas: 30€.

b) Despois do día 7 de abril, socios/as das entidades involucradas, estudantes e desempregados/as: 30€. Restantes persoas: 40€.

- O prezo dun xantar/cea é de 15€ para persoas que non escollen pensión completa.